

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060106

DOM
2014-11-28
Stockholm

Mål nr
P 4774-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-04-30 i mål nr P 6678-13, se bilaga A

KLAGANDE

B R

Ombud: D Z R

MOTPART

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens dom.

Dok.Id 1175391

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B R har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå begäran om utdömande av vite.

Till stöd för sin talan har **B R** uppgett sammanfattningsvis följande utöver vad som framgår av mark- och miljödomstolens dom. I det avgörande som mark- och miljödomstolen hänvisar till, Kammarrättens i Göteborg dom den 7 juli 2009 i mål nr 7943-08, hade en åtgärd utförts med stöd av ett bygglov som senare har prövats i sak och upphävts. Den nu aktuella situationen avser däremot nämndens tillsynsbeslut att lämna en anmälan om olovligt byggande utan åtgärd. Det är därmed fråga om helt andra förhållanden än vad som var för handen i kammarrättens mål. Vidare ska preskriptionstiden för den nu aktuella tillbyggnaden räknas senast från april 1999. I april 2009 hade det förflutit mer än tio år sedan åtgärden utfördes, varför nämnden efter den tidpunkten inte längre kan förelägga ägaren att vidta någon åtgärd eller ansöka om särskild handräckning enligt 10 kap. 12 och 14 §§ den tidigare plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL. Preskription hade därmed redan inträtt när länsstyrelsen den 8 september 2009 beslutade att fastställa nämndens rivningsföreläggande och när nämnden 2013 ansökte om utdömande av vitet. Mark- och miljödomstolen har för övrigt inte beaktat att **B R** ansökt om bygglov för den nu aktuella åtgärden.

Nämnden har beretts tillfälle att yttra sig men inte hörts av.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

En första fråga är om den olovligt utförda åtgärden ska anses ha preskriberats innan nämndens föreläggande om rättelse och ansökan om utdömande av vite utfärdades.

Enligt 10 kap. 27 § ÄPBL, som är tillämplig lag i detta mål, får byggnadsnämnden besluta om rättelseföreläggande under förutsättning att det inte har förflutit mer än tio år sedan den olovliga åtgärden vidtogs. Plan och bygglagen (2010:900) anger i 11 kap. 20 § samma tidsram.

Enligt nämndens uppgifter var den olovliga åtgärden, dvs. tillbyggnaden, redan utförd vid nämndens inspektion i april 1999. B R har uppgett att tillbyggnaden skedde senast i april 1999. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning får preskriptionstiden därmed anses börja löpa från den tidpunkten. Att nämnden efter det har fattat ett beslut i frågan om tillbyggnadens lovlighet innebär enligt domstolens bedömning inte att preskriptionstiden börjar löpa från en senare tidpunkt. Därmed har föreläggandet från den 2 april 2008 utfärdats innan preskriptionstiden gick ut.

Preskriptionstiden i 10 kap. 27 § ÄPBL tar sikte på utfärdandet av vitesföreläggandet. Preskription av möjligheten om att ansöka om utdömmande av det förelagda vitet regleras i stället i 9 § 3 st lagen (1985:206) om viten, där det stadgas att vite bortfaller om talan om att det ska dömas ut inte har delgetts adressaten inom två år från det att förutsättningarna för att väcka sådan talan uppkommit. Av handlingarna framgår att föreläggandet vann laga kraft genom Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 1 juni 2012 att inte meddela prövningstillstånd. Enligt föreläggandets ordalydelse ska den olovligt utförda åtgärden rivas inom sex månader från det att beslutet vann laga kraft, dvs. den 1 december 2012. Nämndens beslut den 30 oktober 2013 att ansöka om utdömmande av vite har därmed skett i rätt tid.

B R har vidare invänt att vite inte kan dömas ut innan den ansökan om bygglov som inlämnades till nämnden efter det att föreläggandet utfärdades har prövats. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att invändningen tidigare har framförts och ogillats vid prövningen av själva föreläggandet. Det har enligt domstolen inte framkommit något i målet som ger anledning att nu göra en annan bedömning.

Det saknas i övriga frågor skäl att göra en annan bedömning än den som mark- och miljödomstolen har gjort. Överklagandet ska därför avslås och mark- och miljödomstolens dom stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014-12-19

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, hovrättsrådet Eywor Helmenius, referent, tekniska rådet Maria Lotz och tf. hovrättsassessorn Christoffer Sheats. Föredragande har varit Lina Österberg

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-04-30
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 6678-13

SÖKANDE

Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun

MOTPART

B R

Ombud: D Z R

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar B R att till staten betala det förelagda vitet om 20 000 kr.

Dok.Id 365148

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Genom beslut den 2 april 2008, § 52, förelade Stadsbyggnadsnämnden i Haninge kommun (nämnden) B R att senast 6 månader efter det att beslutet vunnit laga kraft undanröja del av en tillbyggnad så att tillbyggnaden omfattar en byggnadsyta om högst 5 kvm (den totala byggnadsytan för förrådsbyggnaden/sjöboden får således inte överstiga 42 kvm). Föreläggandet förenades med ett vite om 20 000 kr för det fall föreläggandet inte följs.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att mark- och miljödomstolen ska förplikta B R att betala vitet om 20 000 kr enligt nämndens beslut av den 2 april 2008.

Till stöd för sin talan har nämnden anfört följande. Vid besiktning av sjöboden den 17 september 2013 konstaterades att ingen rättelse utförts då byggnadsytan uppmättes till 58,5 kvm. Beslutet om rättelse får anses ha vunnit laga kraft då Högsta förvaltningsdomstolens protokoll av den 1 juni 2012 om att inte lämna prövningstillstånd är uppvisat och överlämnat för expediering samma datum.

B R har bestritt yrkandet och har till stöd för sitt bestridande anfört i huvudsak följande.

Av 10 kap. 27 § andra stycket äldre plan- och bygglagen (1987:847) (ÄPBL) framgår att byggnadsnämnden inte får ansöka om handräckning eller besluta om föreläggande att vidta rättelse sedan tio år har förflutit från det att den olovliga åtgärden vidtogs. Av NJA 2010 s. 96 framgår att bestämmelsen avseende preskription i 10 kap. 27 § andra stycket ÄPBL innebär att ansökan om särskild handräckning för rivande av byggnad inte får göras sedan tio år har förflutit från det att byggnaden uppförts utan bygglov, även om byggnadsnämnden inom tioårsfristen har förelagt den ansvariga att i enlighet med 10 kap. 14 § ÄPBL vidta rättelse. Om nämnden är förhindrad att ansöka om handräckning sedan mer än tio år har förflutit sedan uppförandet ska inte heller ett vite kunna dömas ut med hänvisning till preskription.

Det är i förevarande fall ostridigt att B R har uppfört en tillbyggnad på förrådet utan bygglov. Det är dokumenterat av kommunen att tillbyggnaden fanns på plats i april 1999. Således kommer det i april 2014 ha passerat minst 15 år sedan tillbyggnaden gjordes. Trots att mer än 10 år har passerat, inom vilken tid byggnadsnämnden enligt ÄPBL har att besluta om att förelägga om rivning, har nämnden i oktober 2013 beslutat om ett nytt rivningsföreläggande vid vite samt beslutat att överlämna frågan om försuttet vites utdömande till mark- och miljödomstolen. Nämndens beslut av den 30 oktober 2013 att överlämna frågan om vitets utdömande till mark- och miljödomstolen, mer än 14 år sedan tillbyggnaden utfördes, ska på grund av att preskription inträtt avslås. Därtill ska noteras att preskription även inträtt vid tiden för Länsstyrelsens beslut av den 8 september 2009. Hade detta uppmärksammats hade föreläggandet med hänvisning till preskription sannolikt undanröjts.

Av kommunens egna inlagor framgår vidare att nämnden inte kan styrka att han mottagit den lagakraftvunna domen avseende beslutet att förelägga honom att vid vite riva tillbyggnaden. Av MÖD:s avgörande i mål MÖD 2003:87 framgår att med hänsyn till adressatens rättssäkerhet bör kravet på delgivning upprätthållas. Med hänsyn till att kommunen inte kan visa att den lagakraftvunna domen har delgetts honom ska nämndens ansökan därför avslås även på denna grund.

Ansökan ska också avslås på den grunden att det av nämndens beslut den 30 oktober 2013, som är den formella grunden för att överlämna frågan om vitets utdömande till mark- och miljödomstolen, inte framgår vem beslutet om utdömande av vite är riktat mot. Av beslutets motivering framgår endast att rättelse inte utförts vid besiktning den 17 september 2013, samt att Högsta förvaltningsdomstolens dom är överlämnat för expediering. Beslutet får således anses bristfälligt eftersom det inte anger mot vem vitesföreläggandet riktas.

Avslutningsvis kan tilläggas att bygganden och den aktuella tillbyggnaden varit föremål för otaliga processer under nästan 15 års tid, och bottnar i grannerättsliga förhållanden. Den tillbyggnad som utförts har alltså hunnit bli nästan 15 år gammal

och frågan är fortfarande uppe till prövning av de rättsliga instanserna, preskriptionsreglerna till trots.

DOMSKÄL

Prövningens ram

I mål om utdömning av vite har domstolen att pröva om det föreläggande som ligger till grund för ansökan har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft, om det är lagligen grundat och om föreläggandet har överträtts. Domstolen ska dessutom, under förutsättning att vitet ska dömas ut, pröva om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse, pröva vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl att jämka vitet.

Preskription

Då det aktuella ärendet inleddes före den 2 maj 2011 ska den numera upphävda plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, tillämpas. Av 10 kap. 27 § andra stycket ÄPBL framgår att byggnadsnämnden inte får besluta om rättelseföreläggande sedan tio år har förflutit från det att den olovliga åtgärden vidtogs. Den fråga som nu är aktuell är huruvida nämndens beslut att överlämna målet till mark- och miljödomstolen för prövning av vitets utdömning också måste ske inom den nämnda tioårsfristen. En central fråga i sammanhanget är således från när preskriptionstiden börjar löpa. Vägledning kan hämtas ur propositionen till den äldre lagen (1976:666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m.m., där lagrådet anförde att preskriptionstiden vid olovligt byggande i princip inte börjar löpa så länge överträdelsen kan anses pågå (prop. 1975/76:164 s. 263). Kammarrätten i Göteborg har i ett avgörande från den 7 juli 2009, mål nr. 7943-08, konstaterat att preskriptionstiden ska börja löpa först när byggnationen betraktas som olovlig genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Mot bakgrund av att tillbyggnadens lovlighet varit tvistig fram till och med den 16 januari 2007, då Regeringsrätten beslutade att inte meddela prövningstillstånd, finner mark- och miljödomstolen att preskriptionstiden ska börja löpa först från detta datum. Detta innebär alltså att såväl nämndens beslut av den 2 april 2008 som

nämndens beslut av den 30 oktober 2013 ligger inom preskriptionsfristen. Förutsättningar för att pröva vitets utdömande föreligger således.

Delgivning och laga kraft

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det inte föreligger något krav på delgivning av överinstansernas domar och beslut innehållandes vitesföreläggande när det ursprungliga föreläggandet inte har ändrats (jfr. MÖD 2003:87 och MÖD 2013:10). I förevarande fall har B R överklagat föreläggandet hela vägen upp till Högsta förvaltningsdomstolen som den 1 juni 2012 beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Någon ändring av föreläggandet har inte skett och det ursprungliga föreläggandet har B R bevisligen fått del av då han överklagat detsamma. Föreläggandet har således delgetts adressaten och det har, i och med Högsta förvaltningsdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd, vunnit laga kraft.

Föreläggandets utformning

Enligt lagen (1985:206) om viten ska ett vitesföreläggande vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer. Av föreläggandet måste det således klart framgå till vem föreläggandet är riktat för att vite ska kunna dömas ut (se bl.a. RÅ 1995 ref. 40). Enligt mark- och miljödomstolen tar denna bestämmelse närmast sikte på själva vitesföreläggandet och inte på nämndens beslut att överlämna målet till mark- och miljödomstolen för prövning av vitets utdömande. Av nämndens beslut den 2 april 2008 framgår mot vem föreläggandet är riktat, vilken fastighet föreläggandet avser, vilken åtgärd som ska vidtas samt inom vilken tidsfrist åtgärden ska vidtas. Föreläggandet uppfyller således de krav som kan ställas på ett föreläggande i detta avseende.

Slutsats

Föreläggandet har alltså delgetts adressaten och det har vunnit laga kraft. Av utredningen i målet framgår att föreläggandet är lagligen grundat och att det har överträtts. Det framgår även att ändamålet med vitet kvarstår. Mark- och miljödomstolen finner därför att förutsättningar föreligger för att döma ut vitet.

Vitesbeloppets storlek får anses skäligt och det föreligger inte särskilda skäl som kan motivera en jämkning av beloppet. Nämndens ansökan ska därför bifallas och vitet dömas ut i enlighet med yrkandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (DV 426)

Överklagande senast den 21 maj 2014. Prövningstillstånd krävs.

Linda Mossberg Karlström

Maria Backström Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Linda Mossberg Karlström, ordförande, och tekniska rådet Maria Backström Bergqvist. Föredragande har varit tingsnotarien Emma Lund.